

dr Marko Malović

A vintage-style globe with a wooden base and a brass-colored metal frame. A 1 Euro coin is balanced on top of the globe. The globe shows the Atlantic Ocean and parts of Europe and Africa. The text is overlaid on the globe.

**Međunarodno
finansiranje i
prekogranična
ulaganja**

dr Marko Malović

MEĐUNARODNO FINANSIRANJE I PREKOGRANIČNA ULAGANJA

Beograd, 2016.

Izdavač

Institut ekonomskih nauka

Zmaj Jovina 12, Beograd

Tel. (011) 2622-357, 2623-055

Faks: (011) 2181-471

www.ien.bg.ac.rs

office@ien.bg.ac.rs

Za izdavača

Dr Jovan Zubović, direktor

Recenzenti

Dr Zoran Grubišić, redovni profesor

Dr Sanja Filipović, redovni profesor

Dr Isidora Ljumović, naučni saradnik

Dr Spasoje Tuševljak, vanredni profesor

Kompjuterska obrada

Zorica Božić

Štampa

Donat Graf, Beograd

Tiraž

150 primeraka

ISBN 978-86-89465-23-5

© 2016. Sva prava zadržana. Ni jedan deo ove knjige ne može biti reprodukovan u bilo kom vidu i putem bilo kog medija, u delovima ili celini bez saglasnosti izdavača, odnosno autora priloga.

Sadržaj

Prolog.....	5
GLAVA 1	
Međunarodno poslovanje i izazovi globalnog okruženja	7
1.1. Globalno okruženje i finansijsko upravljanje	7
1.2. Međunarodno poslovanje i rizik zemlje	11
1.3. Međunarodno poslovanje i platni bilans	14
1.4. Pokretačke snage međunarodnog kretanja kapitala.....	22
GLAVA 2	
Valutni rizik, devizno tržište i politika kursa.....	25
2.1. Organizacija deviznog tržišta, pojam i formiranje deviznih kurseva	25
2.2. Veze deviznog kursa sa drugim makroekonomskim varijablama.....	33
2.3. Terminski kursevi i relacije između promptnog i terminskog deviznog tržišta	40
2.4. Uloga države i sveta u odabiru i vođenju politike deviznog kursa.....	44
GLAVA 3	
Upravljanje različitim aspektima valutnog rizika	61
3.1. Predvidivost kretanja deviznih kurseva i pokriće valutnog rizika	61
3.2. Upravljanje transakcionim rizikom i valutni derivati.....	65
3.3. Upravljanje ekonomskim (operativnim) rizikom.....	78
3.4. Upravljanje translacionim (računovodstvenim) rizikom.....	82
GLAVA 4	
Međunarodno finansiranje iz oficijelnih izvora	87
4.1. IMF i IBRD	87
4.2. Grupa Svetske banke	95
4.3. Banka za međunarodna poravnanja (BIS)	99
4.4. Grupa EIB, EBRD i IPA fondovi.....	102
4.5. Pariski klub	105

GLAVA 5

Trajnije inofinansiranje iz privatnih izvora 107

- 5.1. Strana direktna ulaganja i međunarodna tržišta akcija 107
- 5.2. Međunarodne portfolio investicije i prekogranična ulaganja 113
- 5.3. Međunarodni bankarski krediti, instrumenti duga i Londonski klub... 119
- 5.4. Troškovi kapitala i budžet u uslovima međunarodnog finansiranja 130

GLAVA 6

Kratkoročno inofinansiranje iz privatnih izvora 137

- 6.1. Kratkoročni inokrediti i međunarodno projektno finansiranje 137
- 6.2. Finansiranje spoljne trgovine..... 143
- 6.3. Međunarodno upravljanje gotovinom..... 155

GLAVA 7

Međunarodno finansiranje, EMU i kriza dugova 163

- 7.1. Glosa o svetskoj krizi i spoljnoj zaduženosti suverena..... 163
- 7.2. Istorijat Evropske monetarne integracije..... 171
- 7.3. Kriza u Evrozoni i međunarodno poslovno finansiranje..... 178

Bibliografija 189

Prolog

Raspad jedinstvenog tržišta bivše Jugoslavije i ratna razaranja u eri proizvodne i finansijske integracije planete, oteгла i na stranputicu odvučena privredna tranzicija, privatizacioni promašaji i hronična nelikvidnost privreda tzv. Z. Balkana, samo su dodatno otežani nastupanjem prvo međunarodne finansijske krize, a potom i krize u Evrozoni. U ovakvom privredno-istorijskom sticaju, međunarodno poslovanje postaje naročit izazov ali i imperativ, dok međunarodno finansiranje i prekogranična ulaganja često predstavljaju *sine qua non* poslovne egzistencije.

Međutim, u upadljivom neskladu sa uočenim trendovima, potrebna znanja -ne samo studenata ekonomije i biznisa, već i većine poslovnih ljudi u regionu- o instrumentima, uslovima i izvorima međunarodno raspoloživih finansijskih sredstava, još uvek su zabrinjavajuće niska. Slično je i sa kriterijumima, troškovima, izazovima i mogućnostima preduzimanja prekograničnih ulaganja u globalizovanoj svetskoj privredi. Ova knjiga predstavlja pokušaj da se na srpskom govornom području suzbije pomenuti – što institucionalni što personalni- deficit znanja i uhvati priključak sa svetskim finansijskim tendencijama u sferi međunarodnog poslovanja, pribavljanja kapitala iz inostranstva i preduzimanja prekograničnih ulaganja.

Kada posegnemo za referentnim naslovima iz ove oblasti u domaćoj produkciji, izdvaja se jedna važna, pitko napisana, samosvojna i nesumnjivo popularna knjiga dosad objavljena u sijaset izdanja: *Međunarodno poslovno finansiranje* od počivšeg Prof. dr Predraga Jovanovića Gavrilovića. Čak i da njen cenjeni autor nije utisnuo dubok profesionalni i ljudski pečat potpisniku monografije koju trenutno razlistavate, nemoguće bi bilo zaobići taj dragoceni priručnik u spisku literature iz međunarodnih poslovnih finansija, kao što je izvanredno teško takmičiti se sa naoko bestežinskim, krajnje prijemčivim stilom kojim je iz izdanja u izdanje Prof. Jovanović Gavrilović plenio i edukovao svoje bezbrojne čitaoce. Pa ipak, smatrao sam primerenim da se -za potrebe izmenjenog okruženja, nekih novih, nestrpljivijih čitalaca i neprestano

mutirajućih investicionih i poslovnih modela- njen sadržaj prekroji, izmeni i gdege proširi, građa matematički rigoroznije formalizuje, a partije i analize koje su u međuvremenu izučavanjem i praksom izbrušene, te postale visoko relevantne u oblasti međunarodnog finansijskog menadžmenta, uključue u strukturu knjige i time -za stopu bliže- isprate kako raznolikost međunarodnih finansijskih tržišta (prekograničnih instrumenata u ponudi i s njima skopčanih osobenih finansijskih rizika), tako i globalizacijom nabujala anatomija transnacionalnih i multinacionalnih kompanija (uz specifičnost budžetiranja, međunarodnog upravljanja viševalutnom strukturom novčanih tokova itd.) u savremenom poslovanju. Jesam li i koliko uspeo u tome, prosudite sami.

Najzad, u obavezi sam istaći kako je ova monografija prevashodni rezultat višegodišnjeg istraživanja u okviru makroprojekata OI179015 i III470009, finansiranih od strane Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja R. Srbije. Takođe, u tekstu pred Vama uzidano je i bezmalo dvodecenijsko predavačko iskustvo univerzitetskog ranga u ovoj i srodnim disciplinama.

Na posletku, upućujem veliku zahvalnost recenzentima knjige, Prof. dr Zoranu Grubišiću, dr Sanji Filipović, vanrednoj profesorki, dr Isidori Ljumović, naučnoj saradnici i ne najmanje važno dr Spasiju Tuševljaku, vanrednom profesoru, sve prekaljenim i priznatim znalcima u oblasti međunarodnih (korporativnih) finansija, na strpljenu, korisnim sugestijama i pre svega izdvojenom vremenu da se rukopis sagleda, unapredi i akademski podrži.

Beograd, decembra 2015.

Autor

CIP - Каталогизација у публикацији -
Народна библиотека Србије, Београд

339.7

339.9

МАЛЛОВИЋ, Марко, 1975-

Međunarodno finansiranje i prekogranična ulaganja / Marko Malović. - Beograd :
Institut ekonomskih nauka, 2016 (Beograd : Donat graf). - 194 str. : graf. prikazi,
tabele ; 25 cm

Tiraž 150. - Napomene i bibliografske reference uz tekst. - Bibliografija:
str. 189-193.

ISBN 978-86-89465-23-5

а) Међународне финансије б) Међународно пословање с) Иностране
инвестиције COBISS.SR-ID 221254412

dr Marko Malović

Trenutno na poziciji rukovodioca Centra za međunarodnu saradnju IEN, tokom 18 godina karijere, dr Marko Malović predaje na nekoliko državnih i privatnih univerziteta u Srbiji i regionu. Gostovao je kao istraživač, doktorand ili nastavnik na šest univerziteta u SAD, V. Britaniji, SR Nemačkoj i Italiji. Učestvovao je na brojnim naučnim skupovima u zemlji i inostranstvu. Bio je konsultant više međunarodnih institucija i državnih organa. Član je Naučnog društva ekonomista, Mreže istraživača Jugoistočne Evrope (SEERN), Serbian City Club, GEPS, Srpskog LSE Alumni-ja, DAAD Alumni-ja i član predsedništva alumnija BOŠ. Autor je 4 knjige i preko 40 naučnih radova, a pojavljuje se i kao prilagač ili redaktor u još desetak zapaženih publikacija iz oblasti međunarodne ekonomije. Profesor Malović je ekspert Euromoney-jevog međunarodnog panela za procenu rizika zemlje.